

Előzetes békeszerződés; aláírták Lausanne-ban, 1912. október 15-én, s melyet egy Birodalmi Fermán, egy Királyi Rendelet és egy Birodalmi Irádé követ⁹⁰
Hivatalos dokumentum

Öfelsége Olaszország királya és Öfelsége az oszmánok császára, egyenlőképpen fellelkesülve attól, hogy a két ország közti háborúnak véget vessenek, s látván a nehézséget ennek elérésében, mely annak lehetetlenségéből fakad, hogy Olaszország nem korlátozhatja az 1912. február 25-i törvényt, mely proklamálja Tripolitánia és Kirenaika feletti szuverenitását, s annak lehetetlenségéből, hogy ez a szuverenitás az Ottomán Birodalom számára formailag el nem ismerhető, kinevezték meghatalmazottaikat, akik, miután kicserélték saját teljes meghatalmazásukat, azokat jó és illő formában levőnek találták, a következő titkos *modus procedendiben*⁹¹ egyeztek meg:

1. A birodalmi kormány vállalja, hogy legkésőbb három napon belül kibocsát egy birodalmi fermánt, melyet Tripolitánia és Kirenaika lakosaihoz címez, az alábbi szövegnek megfelelően (I. sz. függelék).

2. A Szultán képviselőjének és a vallási vezetőknek előzetes megegyezésre kell jutniuk a Királyi Kormányval.

Említett képviselő és a naibok fizetése a két kormány közti megállapodás szerint kerül rögzítésre, és azokat a helyi jövedelmekből fedezik; a kádiét ellenben a Birodalmi Kormány fedezi.

A fent említett vallási vezetők száma azonban nem haladhatja meg a háború kirobbanása pillanatában meglevő létszámukat.

3. A királyi kormány vállalja az első cikkelyben említett birodalmi fermán kibocsátásától számított legkésőbb három napon belül egy, az alábbi szövegnek megfelelő királyi dekrétum kibocsátását (II. sz. függelék).

⁹⁰ In: *Histoire de la guerre italo-turque 1911-1912. Par un témoin.* Berger-Levrault, Paris-Nancy, 1912, pp. 126-130. és *Nouveau recueil général de traités et autres actes relatifs aux rapports de droit international* (szerk.: Martens, G. F.), 3. sorozat, 7. kötet, Leipzig, 1913., pp. 1-10.

⁹¹ Eljárási mód

4. A birodalmi kormány vállalja, hogy legkésőbb három napon belül az első cikkelyben említett birodalmi fermán kibocsátását követően kiad egy birodalmi iradét az alább csatolt szövegnek megfelelően (III. sz. függelék).

5. A három egyoldalú dokumentum kibocsátása után a két magas szerződő fél fent említett megbízottai azonnal aláírnak egy, az alább csatolt szövegnek megfelelő nyilvános dokumentumot (IV. sz. függelék).

6. Magától értetődik és következik a jelen szerződésből, hogy a birodalmi kormány vállalja, hogy nem küld, és nem is engedi meg fegyverek, muníció, katonák és tisztek Törökországból Tripolitániába és Kirenaikába történő küldését.

7. A hadifoglyok és túsok ellátásának a két orrmány által viselt költségei kölcsönösen megtérítettnek tekintendők.

8. A két magas szerződő fél vállalja, hogy jelen szerződést titokban tartja.

Mindazonáltal a két kormány fenntartja annak lehetőségét, hogy a nyilvános szerződésnek (4. sz. függelék) a két parlament előtti bemutatásakor nyilvánosságra hozza jelen szerződést.⁹²

Jelen szerződés aláírása napján lép életbe.

9. Magától értetődik, hogy az említett függelékek jelen szerződés integráns részét képezik.

Mindennek hitelesítésére a meghatalmazottak jelen szerződést aláírták, és pecsétjükkel ellátták.

Készült két példányban Lausanne-ban, 1912. október 15-én.

[PECSÉT] Pietro Bertolini

[PECSÉT] Guido Fusinato

[PECSÉT] Guiseppe Volpi

[PECSÉT] Mehemed Nabi

[PECSÉT] Rumbejoglu Fahreddin

1. számú függelék

⁹² A szerződést 1912. november 26-án bocsátották a képviselők háza elé.

Tripolitánia és Kirenaika lakóihoz!

Mivel kormányom egyrészt abban a helyzetben van, hogy képtelen megadni számotokra a hathatós segítséget, melyre szükségetek van ahhoz, hogy megvédjétek hazátokat, másrészt azonban gondol jelenlegi és jövőbeli jólétekre; el akarván kerülni egy rátok és családjaitokra nézve lesújtó háborút és ennek a Birodalomra nézve további veszélyes folytatását; avégett, hogy országotokban újra jólét és béke honoljon; szuverén jogaimmal élve teljes és egész autonómiát adok nektek. Országotok új törvények és jogszabályok révén kerül majd igazgatásra, melyek előkészítéséhez járuljatok hozzá tanácsaitokkal, annak érdekében, hogy megfeleljenek igényeiteknek és szokásaitoknak.

Mellétek képviselőmül kinevezem hü szolgámat, Semszeddin Bejt, a naib-ul-szultan titulussal, akire az oszmán érdekek védelmét bízom országotokban. A mandátum, mellyel felruházom, öt évre szól; ezen idő lejártával fenntartom magamnak a jogot, hogy mandátumát megújítsam vagy gondoskodjam utódjáról.

Mivel szándékunk, hogy a saria szent törvényei állandóan életben maradjanak, ennek érdekében fenntartjuk magunknak a kádi kinevezési jogát, ki a maga részéről a helyi ulemák közül a saria előírásainak megfelelően kinevezi a naibokat. Ennek a kádinak a járandóságait mi fizetjük, a naib-ul-szultanéi és ugyanígy a saria egyéb tisztségeit betöltőinek járandóságai a helyi bevételekből kerülnek fedezésre.

2. számú függelék

Ófelsége Olaszország királya,

Tekintve az 1912. február 25-i, 38. törvényt, mely szerint Tripolitánia és Kirenaika teljes és egész szuverenitása alá kerülnek;

Annak érdekében, hogy meggyorsítsa az említett provinciák pacifikálását;

A minisztertanács javaslata alapján;

Kijelentettük és kijelentjük:

1. cikkely. Tripolitánia és Kirenaika azon lakói, akik az ellenségeskedésekben részt vettek, vagy azok során elkötelezték

magukat, a köztörvényes bűnöket elkövetők kivételével teljes és átfogó amnesztiában részesülnek. Ennek következtében senki, származzék bármely osztályból vagy társadalmi helyzetből, nem üldözhető vagy háborgatható személyében vagy javaiban, vagy jogai gyakorlásában az ellenségeskedések alatt kifejtett politikai vagy katonai cselekedetei, vagy éppen kifejtett nézetei miatt. A letartóztatott és deportált személyek azonnal visszanyerik szabadságukat.

2. cikkely. Tripolitánia és Kirenaika lakói, úgy, mint a múltban, továbbra is a legnagyobb szabadságot élvezik a muzulmán hit gyakorlásában. Császári Őfelségének, a Szultánnak, mint Kalifának a nevét a muzulmánok nyilvános istentiszteleteiben továbbra is felolvassák, és képviselőjét annak személyében kell elfogadni, akit Ő erre kinevez, s aki jövedelmeit a helyi bevételekből kapja.

A kegyes alapítványok (vakuf) jogai, úgy, mint a múltban, tiszteletben tartandók, s a muzulmánok és a kádinak nevezett vallási vezető kapcsolatai közé – akit a sejk-ül-izlám nevez ki, ő maga pedig a naibokat, s kinek jövedelmei a helyi bevételekből kerülnek fedezésre – semmilyen akadály nem gördül.

3. cikkely. Említett képviselő egyben, mint az oszmán alattvalók és az Oszmán Birodalom érdekeinek védelmezőjeként is elismert, úgy, ahogyan az a két tartományban az 1912. február 25-i törvény kibocsátásakor is megvolt.

4. cikkely. Egy, a királyi dekrétum által kinevezett bizottság, melyben a helyi előkelőségek is részt vesznek, feladata lesz javaslatot tenni a két tartomány adminisztratív és polgári kormányzására, a helyi szokások és gyakorlat tiszteletben tartásától és a szabadság gondolatától indítva.

3. számú függelék

Az ottomán szuverenitás alatti égei-tengeri szigetek lakói számára adminisztratív és bírósági reformok kerülnek bevezetésre, a vallásra és hitre való megkülönböztetés nélküli jólét, biztonság és igazságosság egyenlő biztosítása érdekében.

A tisztviselők és bírák a kívánt elvárásoknak megfelelő, a helyi

nyelvet ismerő közismert személyiségek közül kerülnek kinevezésre.

Az ellenségeskedésekben részt vevő említett alattvalók számára teljes és átfogó amnesztia lép életbe, a köztörvényes bűnöket elkövetők kivételével. Ennek következményeként senki, származzék bármely osztályból vagy társadalmi helyzetből, nem üldözhető vagy háborgatható személyében vagy javaiban, vagy jogai gyakorlásában az ellenségeskedések alatt kifejtett politikai vagy katonai cselekedetei, vagy éppen kifejtett nézetei miatt. A letartóztatott és deportált személyek azonnal visszanyerik szabadságukat.

4. számú függelék

(A lausanne-i béke Olaszország és Törökország között -
1912. október 18.)

Őfelsége Olaszország királya és Őfelsége az ottománok császára, egyenlőképp fellelkesülve annak vágyától, hogy a két ország közt levő hadiállapotnak véget vessenek, kinevezték meghatalmazottaikat: Őfelsége Olaszország királya: Pietro Bertolini urat, az Olasz Korona nagykeresztjét, a Szent Móric és Lázár rend főtisztját, a parlament képviselőjét; Guido Fusinatót, az Olasz Korona nagykeresztjét, a Szent Móric és Lázár rend főtisztját, parlamenti képviselőt, államtanácsost; Giuseppe Volpit, a Szent Móric és Lázár valamint az Olasz Korona rendek parancsnoki keresztjének tulajdonosát.

Őfelsége az oszmánok császára: Őexcellenciája Mehemed Nabi bejt, az Oszmani érdemrend nagyszalagjának tulajdonosát, különleges küldöttet, teljhatalmú követet; Őexcellenciája Rumbegjoglu Fahreddin bejt, a Medzsidi rend főtisztját, az Oszmani rend parancsnoki keresztjének tulajdonosát, különleges küldöttet, teljhatalmú követet; kik, miután meghatalmazásaikat kölcsönösen kicserélték, azokat jó és megfelelő formában levőnek találták, megegyeztek az alábbi cikkelyekben:

1. cikkely. A két kormány vállalja, hogy a jelen szerződés aláírása után azonnal megteszi a szükséges lépéseket az ellenségeskedések azonnali és egyidejű megszüntetése érdekében. Említett lépések biztosítására különleges megbízottakat küldenek a helyszínre.

2. cikkely. A két kormány vállalja, hogy a jelen szerződés aláírása

után azonnal kiadja a parancsot tisztjeik és csapataik, ugyanígy civil tisztviselőik kölcsönös visszavonására, az ottomán kormány Tripolitániából és Kirenaikából, az olasz kormány az Égei-tengeren elfoglalt szigetekről.

Említett szigeteknek az olasz tisztok, csapatok és polgári alkalmazottak általi tényleges kiürítésére azonnal sor kerül, míhelyt a török tisztok, csapatok és polgári alkalmazottak elhagyják Tripolitániát és Kirenaikát.

3. cikkely. A hadifoglyok és túsok a lehető legrövidebb időn belül ki lesznek cserélve.

4. cikkely. A két kormány vállalja, hogy teljes körű és általános amnesztiát ad, a királyi kormány Tripolitánia és Kirenaika lakói, a birodalmi kormány az Égei-tenger azon szigeteinek lakói számára, melyek oszmán szuverenitás alá tartoznak, s akik részt vettek az ellenségeskedésekben vagy azok alkalmával elkötelezték magukat, kivéve a közjogi bűnöket. Ennek következtében senki személy, bármely osztályból vagy társadalmi pozícióból is származzék, nem üldözhető vagy háborgatható személyében, javaiban vagy jogai gyakorlásában, katonai vagy politikai cselekedetei, vagy az ellenségeskedések alatt kifejtett véleménye miatt. Az emiatt fogva tartott vagy deportált személyeket azonnal szabadlábra kell helyezni.

5. cikkely. Mindenfajta, mindenféle és mindennemű szerződés, megegyezés és kötelezettség, melyet a két magas szerződő fél a háború kinyilvánítása előtt kötött, ill. azt megelőzően köztük életben volt, azonnal érvénybe lép, és a két kormány és saját alattvalóik egymáshoz képest ugyanabba a helyzetbe kerülnek, amelyben az ellenségeskedéseket megelőzően voltak.

6. cikkely. Olaszország vállalja, hogy egyidejűleg azzal, hogy a többi hatalommal megújítja kereskedelmi szerződéseit, Törökországgal az európai közjog alapján kereskedelmi szerződést köt, vagyis Törökországnak az összes európai hatalom mintájára lehetővé teszi a teljes gazdasági függetlenséget, a kereskedelmi és

vámügyekben való cselekvés jogát, anélkül, hogy kapitulációk⁹³ vagy más okmányok e naptól kötnék. Magától értetődik, hogy említett kereskedelmi szerződés csak akkor lép életbe, ha a Porta által ugyanezen az alapon a többi hatalommal kötött kereskedelmi szerződesei érvénybe lépnek.

Olaszország továbbá egyetért az értékvám Törökországban 11-ről 15 %-ra való emelésével, ugyancsak új monopóliumok létesítésével, azaz a következő öt árucikk fogyasztási illetékadójának levonásával: petróleum, cigarettapapír, gyufa, alkohol, játékkártya. Mindezt azzal a feltétellel, hogy ezzel egyidejűleg ugyanilyen elbánásban részesül, különbség nélkül, a más országokból származó import is.

Amennyiben monopólium tárgyát képző cikk importjáról van szó, a monopóliumok adminisztrációja köteles beszerzéseit olasz eredetű árucikkekből intézni ezen árucikkeknek az évi importján alapuló arányban, feltéve, hogy a monopolcikkek leszállításáért kínált ár megfelel a vásárlás pillanatában fennálló kereskedelmi helyzetnek, figyelembe véve a beszerzésre kínált áru minőségét és fent említett cikkeknek a háborút megelőző három évben jegyzett középárfolyamát.

Magától értetődik továbbá, hogy abban az esetben, ha Törökország a fent említett öt árucikkre való monopólium bevezetése helyett azokra illeték kivetését határozná el, ezen illeték ugyanabban a mértékben kerül bevezetésre Törökország vagy bármely más nemzet hasonló termékeire.

7. cikkely. Az olasz kormány vállalja, hogy felszámolja az Oszmán Birodalomban működő olasz postahivatalokat, ugyanakkor, amikor a többi, Törökországban postahivatallal bíró állam felszámolja saját hivatalait.

8. cikkely. A Porta javasolja konferencián vagy valamely más módon tárgyalások megkezdését az érdekelt nagyhatalmakkal a Törökországban lévő kapitulációs rendszer megszüntetése érdekében, azt a nemzetközi jog rendszerével helyettesítve, Olaszország pedig elismerve a Porta szándékainak megalapozottságát, kijelenti, hogy

⁹³ A kapitulációs rendszer értelmében a szultán a különböző európai országok polgárai számára különböző kiváltságokat engedélyezett, pl. kivonta őket a török bírói és közigazgatási szervek joghatósága alól, stb.

mostantól kezdve ez ügyben teljes és őszinte segítséget kíván neki nyújtani.

9. cikkely. Az oszmán kormány, hogy tanúsítsa az adminisztrációban alkalmazott olasz alattvalók neki végzett jó és őszinte szolgálatai iránti meglegedettségét, és akiket az ellenségeskedések miatt elbocsátani volt kénytelen, kész arra, hogy őket abba a helyzetbe helyezze vissza, amelyet el kellett hagyniuk.

Járandóságukat az alkalmazásukon kívül elmúlt hónapokra is megfizeti nekik, s a szolgálatban bekövetkezett törés a nyugdíjra jogosult alkalmazottak számára semminemű káros következménnyel nem jár.

Az oszmán kormány továbbá vállalja jó kapcsolatainak igénybe vételét azon intézményeknél is, amelyekkel kapcsolatban áll (Államadósság,⁹⁴ vasúttársaságok, bankok stb.), hogy ugyanúgy bánjon azon olasz állampolgárokkal, akik ezeknél szolgáltak, és ugyanilyen helyzetben vannak.

10. cikkely. Az olasz kormány vállalja, hogy a birodalmi kormány számlája javára évente akkora összeget utal át az Ottomán Államadósság kasszájába, mely megfelel az Ottomán Államadósság céljaira e két tartomány jövedelmeiből igénybe vett, a hadüzenetet megelőző három év mindegyikére számított átlagösszegnek. A fent említett éves összeg két kinevezett meghatalmazott megegyezése alapján kerül megállapításra, kik közül az egyiket a királyi kormány, a másikat a birodalmi kormány nevezi ki.

Véleményeltérés esetén a döntés a két fél megegyezése alapján kijelölt döntőbíró elnöklete alatti döntőbírói testület elé kerül. Ha a megegyezésre ez sem képes, a felek mindegyike megnevez egy-egy különböző hatalmat, s a döntőbíró választására az így kijelölt hatalmak megegyezése alapján kerül sor. A királyi kormány és ugyanígy az Ottomán Államadósság Igazgatósága a birodalmi kormány közbenjárására megkapják annak lehetőségét, hogy az

⁹⁴ A Török Birodalom 1881-ben államcsődöt jelentett be, mire a legfontosabb állami bevételek a külföldi kézben levő Ottomán Államadósság Igazgatósága pénztárába folytak be kötelező jelleggel; ennek legfőbb célja a hatalmas méretű török államadósság fizetése és törlesztése volt.

említett éves törlesztés (annuitás) helyében 4 %-os kamatlábbal ennek megfelelő tőkésített összeg fizetését kérelmezzék.

Ami az előző bekezdést illeti, a királyi kormány deklarálja annak a jelen pillanattól való elismerését, hogy az annuitás nem lehet kevesebb 2 millió olasz líránál, s kész arra, hogy az ennek megfelelő tőkésített összeget az Ottomán Államadósság Igazgatóságának átutalja, amennyiben erre szükség van.

11. cikkely. Jelen szerződés az aláírás napjától lép életbe. Ennek hitelül a meghatalmazottak a jelen szerződést aláírták, és pecsétjeikkel ellátták.

Lausanne, 1912. október 18.

Aláírták: Pietro Bertolini, Guido Fusinato, Giuseppe Volpi, Mehemed Nabi, Rumbejoglu Fahreddin